

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ HASTANESİNDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN AFETE MÜDAHALE ÖZ YETERLİLİKLERİ VE ÖZNEL İYİ OLUŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ; DAYANIKLILIĞIN ARACI ROLÜ

ÖZET

Afet yüzyıllardan beri canlıların hayatını fiziksel, sosyal ve ekonomik anlamda etkilemektedir. Sağlık ekibi üyeleri içinde sayı olarak en fazla yer alan disiplin hemşireliktir. Bu bağlamda da afetler hakkında bilgi ve beceri sahibi olmaları, afete müdahale öz-yeterlilik düzeyleri ve hızlı müdahale edebilme kapasiteleri afet yönetiminde önemli rol oynamaktadır. Çalışmamızda hemşirelerin afete müdahale öz-yeterlilikleri ve öznel iyi oluş düzeyleri incelenmiş ve bu değişkenler arası ilişkide psikolojik dayanıklılığın aracı rolü araştırılmıştır.

Araştırma Düzce Üniversitesi Hastanesinde 15.02.2022- 18.06.2022 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Veriler literatür ve uzman görüş çerçevesinde geliştirilen; Tanımlayıcı Bilgi Formu, Afete Müdahale Öz-yeterlilik Ölçeği (AMÖYÖ), Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖ) ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeğini (PDÖ) içeren anket formlarını katılımcıların elektronik ortamda doldurulması istenmiştir. Verilerin analizi SPSS 23.0 ile yapılmış aracılık analizi ise SPSS IBM Process Macro v4 eklentisiyle gerçekleştirilmiştir.

Çalışmaya katılan 192 katılımcının; yaş ortalamasının $31,52 \pm 6,31$ olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %72,4'ü kadın, %27,6'sı erkek, %61,5'i evli, %38,5'i bekar, %55,7'si lisans mezunu, %31,3 ön lisans mezunu, %7,8'nin lise mezunu ve %5,2 lisansüstü mezunu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların çalışma yılları incelendiğinde, %24,5 0-5 yıl aralığında, %32,8'i 6-10 yıl aralığında, %42,7'si 11 yıl ve üzeri olduğunu, çalıştığı birimler incelendiğinde ise; %35,4'nün diğer (ameliyathane, poliklinik, hemodiyaliz) birimlerinde, %18,8'i yoğun bakımda, %17,2'si cerrahi bölümlerde, %15,1'i dahili bölümlerde ve %13,5'i acil bölümünde çalıştığı belirlenmiştir. Katılımcıların %67,2'si geçmişte afete maruz kaldığı, %91,1'i afete ilgili eğitim aldığını, %32,3'ü afete görev aldığını, %56,3'ü afetlere karşı kısmen hazır olduğunu, %47,4'ü hastane afet planını okuduğunu ve %21,4'ü sivil toplum kuruluşuna üye olduğunu belirtmiştir.

Araştırma sonucunda AMÖYÖ düzeyleri incelendiğinde ölçekten alınan toplam puanın $73,54 \pm 13,84$ olduğu tespit edildi. Erkek, evli, afete ilgili eğitim alan, herhangi

bir afette görev alan, afetlere karşı kendini “hiç hazır değil” olarak nitelendiren, hastane afet planını okuyan ve afetle ilgili sivil toplum kuruluşlarına üye olan katılımcıların AMÖYÖ ölçeği puan sonuçlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu tespit edildi.

Katılımcıların ÖİÖ düzeylerini incelendiğinde ölçekten alınan toplam puanın $143,17 \pm 13,91$ olduğu tespit edildi. 40-65 yaş aralığındaki katılımcıların, acil biriminde çalışan katılımcıların ve afete hiç hazır olmadığını belirten katılımcıların ÖİÖ ölçeği puan sonuçlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu tespit edildi. Katılımcıların PDÖ düzeyleri incelendiğinde ölçekten alınan toplam puan $100,66 \pm 6,95$ olduğu ve acilde çalışan katılımcıların PDÖ puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edildi.

Araştırmada yer alan değişkenler arası ilişkileri incelemek için yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre; afete müdahale öz-yeterliliğin, psikolojik dayanıklılık ve öznel iyi oluş ile anlamlı olarak ilişkili olmadığı tespit edildi. Öznel iyi oluş ile psikolojik dayanıklılık arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edildi. Hemşirelerin afete müdahale öz-yeterlilikleri ve öznel iyi oluşları arasındaki ilişkide psikolojik dayanıklılığın aracı rolünü saptamak için yapılan analizde, güven aralığı değerlerinin sıfırı kapsamaması nedeniyle psikolojik dayanıklılığın kurulan modelde aracılık rolü oynamadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afete Müdahale Öz-yeterlilik, Hemşirelik, Öznel İyi Oluş, Psikolojik Dayanıklılık,